

Nú tala »kanónirnar« í Haag

VESTURTÝSKARAR ERU MISNÖGDIR, TI TEIR HAVA FINGIÐ SO LITIÐ Í SIN PART AV LANDGRUNNUM Í NORÐSJÓNUM. TI ER MÁLIÐ KOMIÐ FYRI ALTJÓÐADÓMSTÓLIN Í HAAG AFTANÁ SEMJU MILLUM SAKARMÁLSPARTARNAR: TÝSKLAND ØÐRUMEGIN OG DANMARK-HOLLAND HINUMEGIN. ALTJÓÐADÓMSAVGERÐ VÆNTAST EINAFAERÐ TIL JÓLAR

Sakarmálið verður trúliga fylgt av lögfrøðingum og blaðmonnum. Avgerð altjóðadómstólsins kann koma at hava týðning fyrri býtið av landgrunnum kring allan heiminn.

Mál av størsta alheimstýðningi

Tá ið rættarviðgerðin byrjaði var tað týski umboðsmaðurin, fólkarrættarprofessorin G. Jänicke, sum legði fyrri. Professorin legði stóran dent á, at Vesturtýskland eins og Danmark og Holland vildu geva seg undir avgerð rættarinnar. Hann víðgekk til fulnar, hvønn týðning rættaravgerðin vildi fáa fyrri allan heiminn.

Jänicke endurtók týska pástandin um, at rætturin skal siga »miðvatnarlinjuna« ógylduga at vera í hesum tilfallinum og heitti á partarnar um at semjast um okkurt annað javnari býtingarlag.

Ójavnin í býtinum av Norðsjónum

Meginparturin av havbotninum í Norðsjónum liggur á landgrunnum, tað vil siga, at havdýpið er ikki meira enn 200 m.

Ein alheimskonvention frá 1958 sigur, at landgrunnurin skal býtast millum tey lond, sum marka til havið, eftir miðvatnarprinsippinum, soleiðis at eitt land fær óskerdan rætt til miniratrikdomið í tí økinum, sum er innanfyri miðvatnarmarkið. Miðvatnarmarkið er ein linja, sum gongur miðskeiðis millum tvey lond líka langt úr landi allastaðni frá strondini í báðum lindum.

Sambært hesar reglur, verður lutur Vesturtýsklands av Norðsjóarlandgrunnum bara ein fimtugtjundupart av øllum landgrunnum, meðan Danmark fær 2,25 ferðir og Holland 2,5 ferðir so nógv sum Týskland.

Hetta eru týskarar misnögdir við og vísa til grein 6 í konventionini, ið sigur, at avvarandi partur kannu gera serskildan áttmála, um serskyldar umstøður gera seg galdandi. Hetta meina týskarar er til steðar, meðan bæði Danmark og Holland hava aðra áskoðan.

Í Haag segði vesturtýski professarin, at Vesturtýskland ikki roknar við, at alt býtið av landgrunnum skal takast til nýggja viðgerð — Bretland og Noreg hava brúksrættin til størsta partin — ella at altjóðarætturin, um hann gevur Vesturtýskl. viðhald, skal fara undir at býta landgrunnin kring um allan heiminn av nýggjum.

Teir 17 dómarráðir í altjóðarættinum hava bert sum mál at

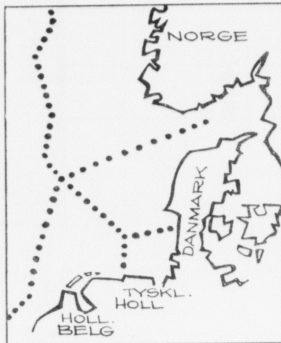
siga, hvørjar grundreglur og hvørjir partar av fólkarrættinum skulu vera galdandi við slíkum avmarkingum, segði vesturtýski professarin.

Týska roknistýkkið gongur ikki upp

Í skrivliga danska svarinum verður víst á, at Vesturtýskland sjálvt hevur brúkt miðvatnarlinjuna í sambandi við býtinum av Eystursjónum, og at landið ikki segði frá, tá konventionin í síni tíð varð viðtikin Sama sigur Holland.

Danski umboðsmaðurin undir rættargongdini, Bent Jacobsen, hægstirættarsakforari, sigur, at vesturtýsku krøvini eru »opportunistiske«, vilkárlege og kunstfærdige.

Um vesturtýskarar fáa við-

Norðsjóar-landgrunnurin

hald fyrri krøvum sínum, verður nýtt býti at geva Danmark 53.900 kv.km. móti nú 61.500 kv.km., Hollandi 56.300 kv.km. móti nú 61.800 og Vesturtýsklandi 36.700 kv.km. móti nú 23.600 kv.km.

Burtursegð frá tí at hvørki Danmark ella Holland vilja ganga við til nýggja týska býtisprinsippið, gongur týska roknistýkki als ikki upp.

Menn og meiningar

Føroyar - møguleikar og meiningar

Í mánaðblaðnum »Verdens Gange, hjá danska javnaðarflokkinum, skrivur Poul Morell Nielsen, arkitekt, grein um Føroyar. Um seg sjálvan sigur hann m.a. »Jeg er født 1919 og har fra 1949 til oktober 1967 boet i Våg, Færøerne, og suppleret en beseden arkitektpraksis med bierhverv, bl.a. som lærer på teknisk skole og i de sidste tre år som frysedirektør. Greinin er solfjædd»

Gerhard Nielsen skriver i vg-februar om færinger og grønlandere: »De må have lige så meget at sige om det syddanske, som de ønsker, at vi andre skal mene om det nord-danske.«

G. N. er logisk — men den færøske tilbageholdenhed i visse spørgsmål er konsekvent. Ikke mindst for sidste valg på øerne blev ivrigt debatteret, hvorvidt de overhovedet burde repræsenteres i Folketinget.

At folkeflokkun optager en plads i tinget, viser intet ønske om deltagelse i tingets arbejde. Formålet er alene at hindre det danskorienterede sambandsparti i at blive repræsenteret. Såfremt selvstyretilhængerne undlod at stemme, ville sambandspartiet som det tredjestørste parti være sikker på et mandat.

Med hensyn til det færøske socialdemokrati er forholdet mere kompliceret. De, som i øjeblikket tegner partiet, synes at foretrække et tilhørsforhold til det danske socialdemokrati, men dette beviser ikke, at partiet blandt sine vælgere har separatistisk indstilling. Især blandt unge i partiet kan man høre

det synspunkt udtrykt, at ønsket om en socialdemokratisk politik i lagtinget ikke udelukker nationalistisk indstilling i spørgsmålet om rigsfællesskab.

Under et besøg i Tórshavn i Januar spurgte jeg en ung socialdemokrat, om han regnede med selvstyre?

Svaret lød: »Naturligvis — men det er ikke aktuelt.«

Mandatfordelingen i lagtinget er

p. t.:	
Socialdemokratiet	7
Sambandspartiet	6
Højreorienterede selvstyreparti	8
Det venstreorienterede selvstyreparti	5

I små samfund kan vælgernes bedre kendskab til de opstillede bevirke, at en kandidats personlighed vejer tungere end hans partifarve. Det var lokale forhold uden forbindelse med rigsfællesskabet der medførte, at nationalistforeren Patursson ved sidste lagtingsvalg mistede sit mandat, og der er indiciet for, at socialdemokratiet ved samme lejlighed fik adskillige stemmer fra selve folket.

Enten må dette på længere sigt præge partiet, eller det må ved et senere valg tilbagelevere disse lante stemmer til en mer tiltrosvækkende nationalist.

Idet denne selvstyretendens må tages til efterretning, rejser sig da spørgsmålet, om færøsk selvstændighed overhovedet ville være mulig.

FÆRØSK SELVSTÆNDIGHED

Et erhvervsmæssigt ensidigt samfund er meget konjunkturfølsomt. Færøsk eksport av saltet og iset fisk har dokumenteret det.

En delvis omlægning til produktion af lynfrosne produkter, fiskemel og i mindre grad hermetik har allerede nu reduceret konjunkturfølsomheden noget ved at antallet af potentielle markeder er forøget.

Den naturlige udskiftning af fiskeflåden er overvejende sket ved bygning i udlandet, men den færøske værftskapacitet er i vækst, og de sidste år er også et antal coasters søsat fra lokale værfter.

Det er indlysende, at i en opbygningsperiode vil likviditetsproblemer være nok til at gøre de ansvarlige betænkelige ved en eventuel løsrivelse — men enhver erhvervsmæssig rationalisering vil gøre øerne mere modne til selvstændighed.

DANSK SKATTEYDER-OPFATTELSE

Det er en udbredt dansk skatteyderopfattelse, at færingerne eksisterer i kraft af statsluskud, men det ville være rimeligt at skelne mellem forbrug og investering. Jeg har ikke alle tal fra 1966 present. I 1962—65 var statens udgifter på Færøerne ialt 152 millioner, og i samme tidsrum kostede offentlige anlægsarbejder 149 millioner, medens private investerede 141 millioner i erhvervsøjemed mod kun 64 millioner i boliger.

Statens, landskassens og kommunernes procentuelle andel i henholdsvis drift og anlægsudgifter er underordnet, for så vidt som det ses umiddelbart, at staten har muliggjort de store investeringer — men der kan også udledes, at øerne vil kunne klare sig selv økonomisk, hvis investeringsbyrden blev kende- ligt reduceret. Dette kan ske, når fortidens forsømmelser på kommunikationsområdet er kompenseret og erhvervslivets rationalisering nået en etape videre.

Det er karakteristisk, at kapitaltilførslen virkeligt er kommet erhvervslivet til gode. I dag kan man faktisk starte en erhvervsvirksomhed med 15 % egenkapital, men kan højst regne med 50 % prioritering af et beboelseshus.

Betimeligheden af de enkelte investeringer kan diskuteres. Selvfølgelig er der også på Færøerne politikere, der prøver at lede ethvert offentligt tilskud til sin valgkreds uanset, om saglige hensyn taler for anden placering.

Trods dette forbehold må konstateres, at ikke blot levefoden, men også nationalproduktet er stigende. Det er skatteevnen også.

Færøerne behøver endnu nogle år statsstøtte, men en gradvis afvikling af denne er mulig.

Lovrigt vil øerne i højere grad end hidtil kunne tjene på den geografiske beliggenhed. F. eks. ville en frihavn være et aktiv.

DET DANSKE STATS-INDTÆGT PÅ FÆRØERNE

Den danske stat har ikke direkte indtægt af Færøerne, men det er

dog ikke uvæsentligt, at betalingom for færøske eksportvarer passerer nationalbanken, og at 60—70 % af det færøske forbrug dækkes af danske leverandører. I 1966 udgjorde disse 60—70 % 137 millioner kroner.

De økonomiske momenter er omtalt, fordi de alligevel altid dukker op i diskussioner om Færøerne, men det pointeres, at færingerne større eller mindre kærlighed til Danmark ikke er proportional med de kontante ydelser.

DET KULTURELLE FÆLLESSKAB

Båndene er nærmere bestemt af det antal færinger, der er bosat i Danmark — og øjensynligt styrkede af den indsats, der er gjort på kulturelt område.

De penge, der har givet den bedste propaganda for Danmark, er de relativt små beløb, der forvaltes af Dansk-Færøsk Kulturfond og f. eks. har muliggjort koncertturneer og Det kgl. Teaters gæstespil.

Der er ikke på øerne — trods enkelte rabiate agitatorer — noget udbredt danskerhad, men den selvstændighedsfølelse, der uden hensyn til folkeretslige definitioner kun kan karakteriseres som nationalfølelse eller patriotisme, er meget udviklet.

Derfor er det et tilbagevendende irritationsmoment, at der skal benyttes dansk pas, og at i internationale, faglige sammenslutninger, ved internationale udstillinger og stævner etc., modtages eventuelle færøske repræsentanter som danske, ikke som færinger.

Det er irrelevant at diskutere, hvorvidt dette bør føles som en tilsidesættelse. Følelser er ikke bestemt af formel logik, og det er et faktum, at denne følelse af tilsidesættelse atter og atter giver sig udtryk.

Derfor har jeg heller ikke kunnet følge Gerhard Nielsen i brug af definitionerne »nord-danske« og »syd-danske«. For mange færinger vil disse udtryk rumme en uønsket provokation.

Den politiske udvikling på øerne tyder på, at en løsrivelse fra Danmark er eneste mulige konsekvens, men hvorfor foruddiskontere en udvikling, hvis forudsætninger kan ændres?

Vi er mange, der gerne så færøsk ønske om anerkendelse som nation imødekommet uden at rigsfællesskabet gik itu. En dominionsstatus burde tages under overvejelse.

